

ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಕನ್ನಡ ನಾಡು -ನುಡಿಗೇ.

ಡಾ.ಡಿ.ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ಕನ್ನಡ ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಮಹಿಳಾ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಬೈರಾಪುರ,
ಟಿ.ನರಸೀಪುರ, ಮೈಸೂರು.

ಭವ್ಯ. ಆರ್. ಸಂಶೋಧಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮೈಸೂರು.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಮೂಲತಃ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೇಂದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಆಗಮಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಡಚ್ಚರು, ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು, ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪ್ರಮುಖರಾದವರು. ಇವರಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಿಂದ ಮತ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೇಂದು ಅನೇಕ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಇವರಲ್ಲರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ರೀತಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು, ಕಾರ್ಯನಿಧಿಗೇ ಮಾತ್ರ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಶೀಲರಾದರು. ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅಗತ್ಯಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ, ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದರಲ್ಲದೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾರವನ್ನು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ವೇದ-ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ (ಸೇಕ್ರೆಡ್ ಲಿಟರೇಚರ್ ಆಫ್ ದಿ ಈಸ್ಟ್) ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮುಲ್ಲರನು ಭಾರತೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಮುಲ್ಲರನಾದ, ಡೈನಸ್, ಸೈನ್ಸರ್, ರಾಬರ್ಟ್ ಕಾಲ್ವೆಲ್, ಬ್ಯೂಲರ್ ಹೆನ್ರಿಕೆನ್, ಟೈಟ್ಲರ್, ಫರ್ಗ್ಯೂಸನ್, ವಿಲಿಯಂ ಜೋನ್ಸ್ ವಿಂಟರ್‌ನಿಡ್-ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವ್ಯಾಕರಣ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ-ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡು. ಆ ಸಂಬಂಧ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಇ.ಪಿ.ರೈಸ್, ವ್ಯಾಕರಣಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಮ್ಯಾಕೆರೆಲ್ ಮತ್ತು ವಿಲಿಯಂ ಕೇರಿ, ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ ಫರ್ಗ್ಯೂಸನ್, ಪರಿಪೂರ್ಣ ನಿಘಂಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ರೆ.ಎಫ್. ಕಿಟ್ಟಲ್, ಗೆಜಿಟಿಯರ್‌ನ್ನು ಬರೆದ ಬಿ.ಎಲ್. ರೈಸ್ (ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದವನು) ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ ರಾಬರ್ಟ್ ಕಾಲ್ವೆಲ್, ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮೆಕೆಂಜಿ ಮುಂತಾದವರು ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವತ್ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡದ ತಾರೆಗಳು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಹೊಂದಿದ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಬಗೆಗಿದ್ದ ಅವರ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಪ್ರಕೃತ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ. ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲದೆ ಇತರ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪಾದ್ರಿಗಳು, ಆಂಗ್ಲರ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಭಾಷಾಸೇವೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತ:

ಭಾಷೆಗೂ ಆಡಳಿತಗೂ ಎಷ್ಟೊಂದು ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಲೇಖನದುದ್ದಕ್ಕೂ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆಡಳಿತ ಸುಗಮವಾಗಿಯೂ, ಸಮರ್ಥವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗೇ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವಿರಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಆಡಳಿತದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ಗುರುತಿಸಿದವರು ಆಂಗ್ಲರು, ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ತಾನು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪ್ರದೇಶದ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಸರಕಾರಿ ಸೇವಕನಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಲು ಅನರ್ಹನು ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡ ಅನೇಕ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ 'ಭಾಷಾಜ್ಞಾನ' ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಯುಗವನ್ನೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಿರುಳನ್ನೇ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಭಾಷಾ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯರ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡ ಅನೇಕ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ನಾಚಿಸುವಂಥ ಪ್ರಗಲ್ಲು ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಜಗತ್ತಿನ ಎದುರಿಗಿಟ್ಟರು. ಭಾರತೀಯರೇ ಕಂಡರಿಯದ 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ'ಯ ತಿರುಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಅವರಂತೆ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವರು ಈಗಲೂ ದೊರೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯ.

ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಮುಲ್ಲರ್, ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ ನಡೆಸಿದ ಜಾರ್ಜ್ ಗ್ರಿಯರ್ಸನ್, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ ಡೈಸನ್, ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಪರ್ಸಿಬ್ರೌನ್, ಕಸಿನ್, ಫರ್ಗುಸನ್, ಮುಂತಾದವರು, ಅಮೋಘ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ಕೈಫಿಯತ್‌ಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಕಾಲಿನ್ ಮೆಕಂಜಿ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ನಿಘಂಟು ರಚಿಸಿದ. ರೆ.ಎಫ್. ಕಿಟಲ್, ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಬರೆದ ಜಾನ್ ಮೈಕೆರಲ್, ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ ಡಾ|| ಕಾಲವೆಲ್, ಬ್ಯೂಲರ್, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಇತಿಹಾಸ ಬರೆದ ಬಿ.ಎಲ್. ರೈಸ್, ಜಾನ್‌ಫ್ಲೇಟ್, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ಕಬ್ಬನ್, ಹಡ್ಡನ್, ಅಬರ್‌ಕ್ರಾಂಬೆ, ವಾಲ್ಟರ್ ಇಲಿಯಟ್, ರಸೆಲ್ ಮುಂತಾದವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಗರೇ ಸಬೂಬು ಹೇಳುವುದು. ಇಂಥವರು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿರುವ ಭಾಷಾ ಪಂಡಿತರು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಿದ ಆಡಳಿತಗಾರರು, ಕನ್ನಡ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾದ ಆಂಗ್ಲ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕೃತ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರಕಾರರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರು ಈ ಮಹನೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಕನ್ನಡದವರಲ್ಲ; ಆಂಗ್ಲರು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಜೆ.ಎಫ್. ಫೀಟ್
ಕರ್ನಲ್ ಟೈಲರ್
ಲೆ| ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬೆ
ಮಾರ್ಕ್ ಕಬ್ಬನ್
ರಾಬರ್ಟ್ ಕೋಲ್
ಝಿಗ್ಲರ್
ಜೆ. ಬುಚರ್
ಜಾನ್ ಮ್ಯಾಕೆರಲ್
ಎಲ್. ರಿಕೆಟ್ಸ್
ಟಿ.ಜಿ. ಕ್ಲಾರ್ಕ್
ವಿಲಿಯಂ ರೆಸೆಲ್
ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ

ಜಾನ್ ಗ್ಯಾರೆಟ್
ಮೋಂಗ್ಲಿಂಗ್
ಕಾಲಿನ್ ಮೆಕಂಜಿ
ಥಾಮಸ್ ಹಡ್ಡನ್
ಬಿ.ಎಚ್. ರೈಸ್
ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಬೆನ್ಸ್
ವಿಲಿಯಂ ಕ್ಯಾರಿ
ಮೂರ್
ಆಂಡರ್ಸನ್
ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಬ್ರೌನ್
ಇ.ಪಿ. ರೈಸ್
ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮಹೋನಿ

ರೆ. ರೀಡ್

ರೆ. ಸಾಂಡರ್ ಸನ್

ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು

ಮೆಕಾರ್ಡಿ ಎ.ಎಸ್.ಜಿ.

ಬಿ.ಎಲ್. ರೈಸ್

ಬಳಸಿದ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು

ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಬ್ರೌನ್

ಮ್ಯಾಕ್ ಹುಚೆನ್

ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಬಹು ಭಾಷಾ ಪಂಡಿತರು

- 1.ವಿಲಿಯಮ್ ಜೋನ್ಸ್
2. ಬುಕ್ಯಾನಿನ್
3. ವಿಲಿಯಮ್ ಕ್ಯಾರಿ
- 4.ಕಾಲವೆಲ್
5. ಹಡ್ಸನ್
6. ಬೀಮ್ಸ್
- 7.ರಾಬರ್ಟ್
8. ಲೀಜ್
9. ಬ್ಯಾಲರ್ ಮತ್ತು
10. ಇಲಿಯಟ್

ಕನ್ನಡ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದ ಪ್ರಮುಖ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು

1. ಗೋಡ್ಡನ್
- 2.ಪಿ.ಎ.ಬೂಟಿ
3. ಥಾಮ್ಸನ್
4. ವಿ.ಎಲ್. ಮೂರ್
5. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಡಿಕ್ಸನ್
- 6.ಟಿ.ಜಿ. ಕ್ಲಾರ್ಕ್
- 7.ಎಫ್.ಎಚ್.ಟಿ. ಗೋಡ್ಡನ್
- 8.ಆರ್.ಎ. ಕೋಲ್
- 9.ಎ.ಜಿ.ಡಿ. ಲೋಗನ್
10. ಪಾರ್ಕ್
11. ಮೇಜರ್ ಹಿಲ್ಸ್
- 12.ರಿಕೆಟ್ಸ್ ಮತ್ತು
- 13 ಮ್ಯಾಕ್ ಹುಚೆನ್

ಮುಂಬೈ, ಮದ್ರಾಸ್, ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರಗಳ ಅಧಿಕೃತ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರಕಾರರಾಗಿದ್ದ ಆಂಗ್ಲರು

1. ಜಾನ್ ಮೈಕೆರಲ್
- 2.ರೇಮಂಡ್ ವೆನ್ಸ್
3. ಜೆ.ಎಲ್. ಲೂಷಿಂಗ್ ಟನ್
- 4.ವಾಲ್ಟರ್ ಇಲಿಯಟ್
5. ಜೆ. ಗ್ಯಾರೇಟ್
- 6.ಎಚ್.ಜೆ. ಬೂಕ್‌ಮನ್ ಹಾಗೂ
- 7.ಸಿ.ಎ.ರಾಬರ್ಟ್

ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತರಚನೆಯ ಕಲ್ಪನೆ-ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ

ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಜೊತೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ ರಚನೆಯ ಗುರಿಯೂ ಅಡಕವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಹೋರಾಟಗಾರರ ವಾದ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತವನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತಯ ಅನುಕೂಲಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೇ ವಿನಃ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಕುರಿತವಾಗಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಬೆಳೆಯಲುನುವಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮದಲ್ಲದ ಭಾಷಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನತೆ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಿಂದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಭಾರತದ ಯಾವ ಭಾಷಾ ಪ್ರದೇಶವೂ ಕರ್ನಾಟಕದಷ್ಟು ತುಂಡರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಂತಗಳು : 1) ಮುಂಬಯಿ 2) ಮದ್ರಾಸು 3)ಕೊಡಗು

ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು :

- 1) ಮೈಸೂರು
- 2) ಹೈದರಾಬಾದು
- 3) ಕೊಲ್ಲಾಪುರ
- 4)ಸಾಂಗಲಿ
- 5) ಮಿರಜ (ಹಿರಿ)
- 6)ಮಿರಜ (ಕಿರಿ)
- 7) ಕುರಂದವಾಡ(ಹಿರಿ)
- 8) ಕುರಂದವಾಡ (ಕಿರಿ)
- 9) ಜಮಖಂಡಿ
- 10) ಮುಧೋಳ
- 11) ರಾಮದುರ್ಗ
- 12) ಜತ್ತ
- 13) ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆ
- 14) ಔಂಧ
- 15) ಸವಣೂರು
- 16) ಸೊಂಡೂರು.

ದಂಡು ಕೇಂದ್ರಗಳು:

- 1) ಬೆಂಗಳೂರು
- 2) ಬೆಳಗಾವಿ
- 3) ಬಳ್ಳಾರಿ

ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕವು ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗಿ, ವಿವಿಧ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭುತ್ವವಿರುವ ಆಳರಸರ ಕಾಲತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ತಲೆಎತ್ತದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನುಳಿದ ಎಲ್ಲ ಆಡಳಿತ ವಿಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿಯೇ ಬಹು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಬದುಕಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅನುಸರಿಸದಂತಾಗಿದ್ದರು.

“WHAT is at present called the Carnatic consists of a tract of land extending along the peninsula of Hindostan, lately the territory of the Nabob of Arcot, from north latitude 15° to about 10°. Its present capital Is Madras, well known as the seat of a British governor, and remarkable for the celebrated struggle between the British and French nations, which was terminated by the peace of 1763, and which laid the foundation of the British dominions in India. A residence of nearly twenty years in that country or its neighbourhood having afforded me abundance of opportunity of making myself acquainted with it, I might easily describe it at great length. But as this has been already repeatedly done by others, I shall satisfy myself, in this Essay, with a few statistical remarks, which may not perhaps be without their utility”¹

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರ್ನಾಟಕ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಪ್ರದೇಶವು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿರುವ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಉತ್ತರ ಅಕ್ಷಾಂಶ 15 ° ನಿಂದ ಸುಮಾರು 10 ° ವರೆಗೆ ಆರ್ಕಾಟ್‌ನ ನಬಾಬ್‌ನ ಪ್ರದೇಶ. ಇದರ ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಧಾನಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಆಗಿದೆ, ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಗವರ್ನರ್ ಸ್ಥಾನ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮತ್ತು ಫ್ರೆಂಚ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ, ಇದು 1763 ರ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು ಮತ್ತು ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನು ಹಾಕಿತು. ಭಾರತದ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ವಾಸ ಅಥವಾ ಅದರ ನೆರೆಹೊರೆಯು ನನಗೆ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ಹೇರಳವಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ, ನಾನು ಅದನ್ನು ಬಹಳ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಇತರರು ಪದೇ ಪದೇ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ, ನಾನು ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಟೀಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಬೆಂಜಮಿನ್ ಹೇಯ್ಸ್ ನ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕರ್ನಾಟಕ್ ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಜೀತದಾಳುಗಳಂತೆ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿದರಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡದ ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಪರಭಾಷೆಗಳ ಪಠಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

“XXIII. LANGUAGE.

The language spoken by all classes of people, from the eastern Ghauts to the inland range of hills, is chiefly Telinga: Canary and Tamul are understood by most persons; and the former indeed is spoken promiscuously with Telinga. As soon as we cross the inland range of hills at Nidgcul, we hear no other language but Canary; it continues as far as Hurryhurr, where Mahratta begins to be understood, and is used in all writings and accounts.

Teliga prevails in the eastern or Sirah hills, which separate the Mysore from the ceded districts. All people of distinction understand Mahratta, and all public orders from the Durbar are written in that language.

Hindostani is also understood, but not so universally as might be imagined.”²

ಬೆಂಜಮಿನ್ ಹೇಯ್ಸ್ ಎಂಬ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ 1799ರ ಟಿಪ್ಪು ಮರಣ ನಂತರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಭೌಗೋಳಿಕ, ನೈಸರ್ಗಿಕ, ಖನಿಜ ಸಂಪತ್ತು, ಜನಾಂಗೀಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಜೊತೆಗೆ ಭಾಷಿಕವಾದ ಸರ್ವೇಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವರದಿಯನ್ನು 1814ರಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸುವನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು

ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಲೇ ಅತಂತ್ರವಾದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬದುಕನ್ನು ಗುರುತಿಸುವನು. ರಕ್ತರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲದೆ ಪರಭಾಷೆಯ ಗುಲಾಮರಾಗಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲ ಹತಾಶರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕನಸನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಟಿಪ್ಪು ಮರಣ ನಂತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಕ್ಷೆ ಹರಿದು ಹಂಚಿಕೆ ಆಗಿತ್ತು. ಏಕೀಕೃತವಾದ ಪ್ರಭುತ್ವ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಕ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

XXIV. LEARNING.

I have found but few learned men among the Hindoos in the Mysore, as during the reign of Hyder and Tippoo the sciences were by no means encouraged: medicine, or rather quackery, alone was rewarded by moor- men; hence pretenders to this science, makers of nostrums and pro- vocatives, and sorcerers, are to be found in abundance wherever the Mahometan religion is established.

All books of science are written either in Sanscrit, in the Dewanagar character, or in Telinga, in the southern, and Mahratta, in the northern pro- vinces; the few. Canary works are only translations as for example, the Ramayana and Bhagavat; and indeed these scarcely deserve the name of translations, as in them the conjunctions only are Canary, and the rest Sanscrit. The songs used by the dancing women are almost all Telinga; the songs of the common people are in that language even in those parts of the country where it is not understood. They have likewise considerable collections of Moorish and Persian songs.

Their dramas are mere travesties of the national epic works, as of the Ramayana and Bhagavat: the promptor, as he might be called, recites the most remarkable passages before every scene, in Sanscrit verse, understood very often by nobody present, not even by himself. It is then acted and spoken over again in the vulgar tongue, and much wit and satire are frequently displayed by the actors: no class of people, not even the ministers of state (Dewans) or Bramins, are spared the former are represented as avaricious, selfish, intriguing; and the latter as hypocritical, dishonest, supercilious, arrogant, dastardly rogues.

In the northern Circars I have seen women of the dancing cast introduced as actresses; but in the Mysore they always employ Bramin boys to act the female parts, and some of them perform the characters with so much skill, that we almost forget they are not women.

A merry Andrew, or buffoon, is a person never to be dispensed with. Comedies of this kind last for seven or eight nights, beginning at seven in the evening and continuing till day light.

What learning exists is entirely confined to the Bramins; the lower classes are satisfied if they understand common arithmetic, reading, and writing, and few of the cultivators of land possess even this degree of knowledge”³

ತಮಿಳುನಾಡು, ಆಂಧ್ರ ಹೈದರಾಬಾದ್, ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಹೋಗಿದ್ದ, ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲ ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಒಂದೇ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಲು ಆತೊರೆದು ನೀರಿಕ್ಷೆಯ ಕನವರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಹಾಗೂ ತದನಂತರದ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲಿನೀಕರಣ, ಮತ್ತು ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿಪಡುವಂಥ ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಕನಸು ಇಂದು ನನಸಾಗಿದೆ. ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನರು ಒಂದೇ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಬೇಕೆಂಬುದು ಸರ್ವ ಸಮ್ಮತವಾದ ವಿಚಾರವಾದರೂ ಅದರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ 157 ವರ್ಷಗಳ ಅಜ್ಞಾತ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾಷಿಕ ರಾಜ್ಯ ಎಂಬ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಈಚಿನದಲ್ಲ. ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲರೇ ಮೊದಲಿಗರು. ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಆಡಳಿತಯ ಸುಗಮತೆಯನ್ನು, ಜನರ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವನೆಂದರೆ ಥಾಮಸ್ ಮುನ್ರೋ

ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಥಾಮಸ್ ಮುನ್ಸಿ. ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ್, ವಾರನ್ ಹೆಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್, ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮರಕ್ಯೂಸ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮುಖರು. ಆಡಳಿತವನ್ನು ದೇಶೀಯಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಜೊತೆಗೆ, ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಿಂದೂ ದೇಶದ ಭಾಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ತೋರಿದ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಯೋಜನೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧವಾದ ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮದ ಮಜಲುಗಳಾಗಿವೆ. ದೇಶೀಯರ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ ಸೇವಾ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಟೈಟ್ಲರ್‌ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.⁴ ಇದು ಇಂದು ನಿಜವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಅನುಕೂಲಗಳಾದವೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅನಾಹುತಗಳು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಒದಗಿವೆ. ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಸಮಗ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುರಿತವಾಗಿದ್ದು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನ ಬಳಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಅನುಕರಣಶೀಲರಾದ ಭಾರತೀಯರನೇಕರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯಿತ್ತರಲ್ಲದೆ, ಕೆಲವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ-ಪೌರಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿರದರಲ್ಲೊಂದನ್ನೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಎಡಬಿಡಂಗಿಗಳಾದರು.

ಒಟ್ಟು ಆಡಳಿತಯ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಆಡಳಿತ ನೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಅನ್ವೇಷಿಸಿ, ಜನರಿಗೆ ಅವುಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಿರಂತರ ದುಡಿದರು. 'ಸರಕಾರದ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು; ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಡುವೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯ ಉಂಟಾಗಬೇಕು; ಇದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯನ ಭಾಷೆ, ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ-ಎಂಬುದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಆಡಳಿತಗಾರರ ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು. ಲಾರ್ಡ್‌ಬ್ರನ್ ಅವರು ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: "ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳು ಈ ದೇಶದ ಜೀವಂತ ಭಾಷೆಗಳು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೆಲವೇ ಜನರ ಕಲಿಕೆಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಅದು ಅನ್ಯಭಾಷೆಯೇ ಆಗಿದ್ದು ಅವರು ಮಾತನಾಡಲು ಬಾರದವರೂ, ಕೇಳಿರಿಯದವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ".⁵

ಸರ್.ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ: (1761-1827)

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಉದ್ಧಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿದ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನ ವಿಚಾರಗಳು, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ಬಹಳಷ್ಟಿವೆ. ತಾನು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇಂದಿಗೂ ಆತನ ಪ್ರತೀತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮದ್ರಾಸಿನ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈತ ಎಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸಿದ್ದನೆಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಈತನನ್ನು ಮಾಂಡವ್ಯ ಋಷಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈತನ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಲ್ಪಿಯೊಬ್ಬ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವಂತೆ ಮುನ್ನೋವಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನಂತೆ. ದಾರಿಹೋಕರು ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದರಲ್ಲದೆ, ಕುದುರೆಯ ಕಡಿವಾಣ ಮಾತ್ರ ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಪಸ್ವರವೆತ್ತಿದಾಗ ಆ ಶಿಲ್ಪಿಯು, 'ಮಹಾತ್ಮನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅಪಚಾರವಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನೆಂದು ಹೇಳುವ ಕಥೆ ಈಗಲೂ ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಬಳ್ಳಾರಿಯ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಆತನನ್ನು 'ಮುನ್ನಪ್ಪ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಜನರು ಈತನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅವನ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದು ಈಗಲೂ ಇದೆ. ಆಡಳಿತಯ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಜನಸಂಪರ್ಕ ಹಾಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಆಳುವವನ ಮತ್ತು ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನ ನಡುವೆ ಸೇತು ನಿರಾಣ ಜನಸಾಮಾನ್ಯನ ಭಾಷೆ, ಅದು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗುವುದೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದ ಸರ್ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸ್ವಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಭಾರತದ ಅನೇಕ

ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಿದ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ. ಈತನ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವು: (1) ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜನರಿಗೆ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ; 2) ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ನಿರಂತರ ಯತ್ನ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮುನ್ನೋ, ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಓದಲು ಮತ್ತು ಬರೆಯಲು ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ. ಅರೆಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದಿದ್ದನಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ.⁶ 'ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಜನರ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ಉನ್ನತವರ್ಗದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯ. ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವಾಗ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಕರವನ್ನು ವಿಧಿಸುವಾಗ, ಮತ್ತಿತರ ಆಡಳಿತ ಸಂಬಂಧ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ತರುವಾಗ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಸಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯ ಹೇಳಿ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಶಾಂತಿ ಪಾಲನೆ ಮಾಡಬಹುದು; ಅಲ್ಲದೆ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಬಹುದು.⁷ ಎಂಬುದು ಮುನ್ನೂವಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಆಡಳಿತವೆಂದರೇನು ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗದ ಅಗತ್ಯ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳೇನಾಗಿರಬೇಕು- ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: 'ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದೆಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸುವುದು; ಸ್ಥಳೀಯರನ್ನು ಮತ್ತು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರನ್ನು ಅವರವರ ಅರ್ಹತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ನೇಮಕಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಜನರೊಡನೆ ಬೆರತು ಅವರ ನಡವಳಿಗಳು, ಬೇಡಿಕೆಗಳು, ಆಚಾರಗಳು ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಸಂಪರ್ಕವೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೊರೆತು ಜನರ ಬೇಕು-ಬೇಡಗಳನ್ನರಿತು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.⁸ 'ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ನಡವಳಿಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಹಾಗೂ ಕಕ್ಷಿದಾರನಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಬೇಕಾದರೆ ಸ್ಥಳೀಯರನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ಥಳೀಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಮಾತ್ರ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ತೀರ್ಪು ನೀಡಲು ಸಮರ್ಥರು. ಸ್ಥಳೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲದ ಯುರೋಪಿಯನ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಗಿಂತ ಸ್ಥಳೀಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಉತ್ತಮ"- ಎಂಬುದು ಮುನ್ನೂವಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಕೆನರಾದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ 1815ರವರದಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ 'ಬಹಳಷ್ಟು ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧ ಜನರ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಂಕಿತ ಆರೋಪಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅಂಥವರು ದೀರ್ಘ ಹಾಗೂ ವಿನಾಕಾರಣ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಬೇಕಾಯಿತು' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮುನ್ನೂವಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇದು: "ಇಂಥ ಅಸಹ್ಯ ಪಿಡುಗುಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಕಾರಣ. ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಯುರೋಪಿಯನ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಕ್ಷಿ"⁹ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ. ಇಂಥವುಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ವಿಚಾರಣೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

1818ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಧಾರವಾಡ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಆ ಭಾಗವನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಂಬೈ, ಮದ್ರಾಸು ರಾಜ್ಯಗಳೊಡನೆ ಥಾಮಸ್ ಮುನೊ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ.

ಆ ಭಾಗವನ್ನು ಮದ್ರಾಸ್ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ, ಮರಾಠರ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು, ಅವರ ಆಡಳಿತೆಯ ಹಳೆಯ ನೆನಪನ್ನು ಉಳಿಯಗೊಡದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನು. "ಹೇಗೂ ಧಾರವಾಡ ಭಾಗವು ಮದ್ರಾಸಿನ ದಂಡಿನ ವಶದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆಡಳಿತವೂ ಮದರಾಸು ಸರ್ಕಾರದ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಆಡಳಿತವು ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವಕ್ಕೂ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೂ ಮದರಾಸಿನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಡಳಿತ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ ವರ್ಗಾವಣೆ ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಮರಾಠರು ದಾಳಿಯಿಟ್ಟು ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದರೂ ಧಾರವಾಡವು ಮರಾಠಾ ಸೀಮೆಯಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ಮದರಾಸಿನ

ವಶದಲ್ಲಿರುವ

ಕನ್ನಡದ

ಪ್ರದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ

ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ

ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳದು

ಈ ಧಾರವಾಡ ಸೀಮೆ : ಮತ್ತು ಮದರಾಸಿನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ಬಳಾರಿ. ಸೊಂಡ (ಸೊಂಡೂರು) ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಗಳಿಗೂ ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಆಡುವ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರಬೇಕಾದವರನ್ನು ಆ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಜನ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ ಮರಾಠರ ಪ್ರಭಾವ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ಕೊಡುವ. ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ನಂಟು ಇಲ್ಲದ ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಧಾರವಾಡ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಈ ಒಂದು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಏಕೀಕರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಜನದ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ" (The Life of Sir Thomas Munro, ಸಂಪುಟ II. ಪುಟ 89-99). ಟಿಪ್ಪು ಮರಣ ನಂತರ ಮುನ್ನೋ ತನ್ನ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮರಾಠರ ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಆದ ಕದನಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ದ್ವಿನೀತಿ ಧೋರಣೆ ಬಗ್ಗೆ 1818 ಸಾಲಿನ ಹಲವು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ಥಳೀಯರ ನಡುವೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅವರ ನಡುವೆಯೇ ಕಂಪನಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಹಲವು ಗೌರವ ಪೂರಕ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಮುನ್ನೋ ಕಂಪನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವರು.

1824ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 31 ರಂದು ಬರೆದ ಸುದೀರ್ಘ ವರದಿ ರೂಪದ 71 ಪುಟಗಳ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿನ ಭೂ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸಂಪತ್ತು ಆದಾಯ ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸವಿವರವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಮುನ್ನೋ ಕಂಪನಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡುವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಸಮೀಕರಣ ಇರುವ ಭೂ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ತಂದು ಒಂದು ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಮುನ್ನೋ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

“ MINUTE BY SIR THOMAS MUNRO, ON THE STATE OF THE COUNTRY, AND THE CONDITION OF THE PEOPLE.

31ST DECEMBER, 1824.

We are now masters of a very extensive empire, and we should endeavour to secure and improve it by a good internal administration. Our experience is too short to judge what rules are best calculated for this purpose. It is only within the last thirty years that we have here begun to acquire any practical knowledge; a longer period.....

We must not be led away by fanciful theories founded on European models, which will inevitably end in disappointment. We must not too hastily declare any rights permanent, lest we give to one class what belongs to another. We must proceed patiently, and as our knowledge of the manners and customs of the people and the nature and resources of the country increases, frame gradually from the existing institutions such a system as may advance the prosperity of the country, and be satisfactory to the people. The knowledge most necessary for this end is that of the landed property and its assessment, for the land is not only the great source of the public revenue, but on its fair and moderate assessment depend, the comfort and happiness of the people.....

From Pulicat to Ganjam, in the Ceded Districts, the Baramahl and Coimbatore, it seems to have been always, as now, little known, except as enam from the sovereign. Along the Malabar coast, and above the western Ghauts, from Soonda to Wynaud, it seems to have existed from a remote period as now almost universally, and in the Carnatic, Tanjore, and Madura. In all these provinces it is important to recollect, that when they first fell under the British dominion, the land, whether private property or Circar, was held in small portions by a great body of petty owners immediately of the princes, the Poligars of the south.....”¹⁰

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮುನ್ನೂ ಅವರ ವಾದವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಧಾರವಾಡ ಭಾಗದ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಧಾರವಾಡ, ವಿಜಾಪುರ, ಭಾಗವೆಲ್ಲ ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿತು.

1826ರಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂ ಹೇಳಿವಂತೆ ಆಡಳಿತ ಮಾಡಲು ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಅರಿವು ಇರಬೇಕು ಆದರಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿನ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು.¹¹

ಆಗ ಧಾರವಾಡವು ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಾಲಯವಾಯಿತು. 1836ರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲಾಯಿತು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ, 1862 ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಮುನ್ನೂ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನೂ ಅವಕಾಶವೇ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ದೋಷದ ಸಲುವಾಗಿ ಮುನ್ನೂ ನಿವೃತ್ತಿ ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ವಿಭಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಮರಾಠರ ಭಾಷಿಕ ಪ್ರದೇಶದ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಮುಂಬೈ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಕರ ಹಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. Tracts, historical and statistical on India; with journals of several tours through various parts of the Peninsula an account of Sumatra in a series of letters, by Benjamin Heyne., Publication date 1814, Topics India - Politics and government, India - Description and travel, India - Geography, Tourist trade - India, Publisher Robert Baldwin, London, page-01
2. ಅದೇ-87
3. ಅದೇ-88-89
4. ಚಟರ್ಜಿ ಕೆ.ಕೆ.: ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಎಜುಕೇಶನ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ (1976), ಪು.127, (English Education In India Issues And Opinions By: Chatterjee, K.K., Meerut Macmillan India)
5. "The vernaculars are the living languages of this great continent. English is the vehicle of learning and advancement to the small minority, but, for the vast bulk, it is a foreign tongue which they donot speak and rarely hear" ಮುತ್ತಣ್ಣ ಐ.ಎಂ; 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಕನ್ನಡ ಸೇವೆ (1969) ಪು. 521ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ.
6. ಡಿ. ಲೈಫ್ ಆಫ್ ಸರ್ ಥಾಮಸ್ ಮುನ್ನೂ, ಪು. 222 4.
7. ಅದೇ ಪುಟ 264
8. ಅದೇ ಪುಟ 310
9. This most intolerable of all evils arises from our system, from bringing every man man before an European magistrate, who knows little of the people, or of what he ought to be believe or reject, instead of assigning more of the duty of investigation to natives, who are so much better qualified to appreciate evidence -Colonel Munro..
10. The Life Of Major-General Sir Thomas Munro, Bart And K.C.B., Late Governor Of Madras. With Extracts From His Correspondence And Private Papers. By The Rev. G. R. Gleig, M.A. M.R.S.L. &C., London: Henry Colburn And Richard Bentley, 8, New Burlington Streft. 1830., ಪುಟ 319 to 390.

Camp near Combaconum, 3rd August, 1826.

MY DEAR SIR,

I RECEIVED, some time before leaving Madras, your letter of the 19th February, by your friend Mr. Findlay Anderson. He appears to be a smart lad, and I hope will in time make a good public servant. I agree with you entirely in thinking that a great deal too much importance is attached to a proficiency in the Indian language, and I was therefore glad to see the motion at the India House, for making all cadets pass an examination in them, rejected. An officer wants little more of the Native language than what is necessary to make his men understand him in all points of duty. Many of our best officers have merely this knowledge, and some of our best Orientalists are mere linguists, and better calculated for dominions than officers. We have too many restrictions, both civil and military. A young man's prospects should never be permanently destroyed for mischievous pranks, or idleness at college or school. A lad, who is idle at fifteen or sixteen, often becomes studious at twenty, and gives great application to the country languages, after having been a year or two in India, and found their utility..... (The Life Of Major-General Sir Thomas Munro, Bart And K.C.B., Late Governor Of Madras. With Extracts From His Correspondence And Private Papers. By The Rev. G. R. Gleig, M.A. M.R.S.L. &C., London: Henry Colburn And Richard Bentley, 8, New Burlington Street. 1830., ३७६

431)